

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ У ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Єгорова Олеся,
ORCID ID 0000-0002-3225-5580
Сумський державний університет
o.egorova@gf.sumdu.edu.ua

Прокопенко Антоніна,
ORCID ID 0000-0002-4590-4201
Сумський державний університет
a.prokopenko@gf.sumdu.edu.ua

Мартиненко Сергій,
ORCID ID 0000-0003-0735-9246
Сумський державний університет
serg.martynenko@gmail.com

***Анотація.** У статті розкрито дидактичний потенціал автентичних аудіовізуальних матеріалів у контексті підготовки перекладачів на матеріалі творчості гуртів Rammstein та Till Lindemann.*

Застосування бібліо-семантичного методу уможливило вивчення та узагальнення теоретичного досвіду з питань дидактизації, зокрема пісенної творчості. Так, у статті проаналізовано підходи до визначення поняття “дидактизація”, запропоноване власне та визначені керівні принципи дидактизації аудіовізуальних матеріалів в контексті фахової підготовки лінгвістів і перекладачів на основі сформованого корпусу ілюстративного матеріалу дослідження.

Увагу зосереджено на аргументації шляхів використання продуктів творчості гуртів Rammstein та Till Lindemann для розвитку різних видів мовленнєвої діяльності. Зокрема з'ясовано, що в контексті фахової підготовки лінгвістів і перекладачів релевантними критеріями мають бути такі: чіткий потенціал для дидактизації з метою розвитку ключових компетенцій, кореляція з навчальною програмою (темами, що вивчаються), відповідність віковим очікуванням та мовному рівню реципієнтів. Дидактизації аудіовізуального матеріалу передбачає тренування базових видів мовленнєвої діяльності, тобто аудіювання, читання, усного та писемного мовлення.

Розроблені вправи, презентовані у розвідці, виконують інтенсифікаційну або закріплювальну функцію та фокусуються на відпрацюванні навиків за певним типом мовленнєвої діяльності.

***Ключові слова:** дидактизація, дидактичний потенціал, автентичний аудіовізуальний матеріал, комунікативна компетенція, компетентність.*

DIDACTIC POTENTIAL OF AUDIOVISUAL MATERIALS IN TRANSLATORS' TRAINING

Yehorova Olesia,
ORCID ID 0000-0002-3225-5580
Sumy State University
o.egorova@gf.sumdu.edu.ua

© Yehorova O., Prokopenko A., Martynenko S., 2023

Prokopenko Antonina,
ORCID ID 0000-0002-4590-4201
Sumy State University
a.prokopenko@gf.sumdu.edu.ua

Martynenko Serhii,
ORCID ID 0000-0003-0735-9246
Sumy State University
serg.martynenko@gmail.com

***Abstract.** The article reveals the didactic potential of authentic audiovisual materials in the context of translators' training based on the works of the bands Rammstein and Till Lindemann. The use of the biblio-semantic method made it possible to study and generalize theoretical experience on didactic issues, in particular, songwriting. Thus, the article analyses approaches to the definition of the concept of "didacticization", suggests the own one and determines the guiding principles of didacticization of audiovisual materials in the context of professional training of linguists and translators based on the formed corpus of illustrative research material. Attention is focused on the argumentation of the ways of using the songs of the bands Rammstein and Till Lindemann for the development of various types of speech activity. In particular, it was found that in the context of the professional training of linguists and translators, the relevant criteria should be the following: a clear potential for didactic training in order to develop key competencies, correlation with the curriculum (studied topics), compliance with the age expectations and language level of the recipients. Didacticization of audiovisual material involves training in basic types of speech activity, i.e., listening, reading, oral and written speech. The set of exercises presented in the survey performs an intensification or consolidation function and focuses on practising skills for a certain type of speech activity.*

***Key words:** didacticization, didactic potential, authentic audiovisual material, communicative competence, competence.*

Вступ

Важливим аспектом підготовки спеціалістів будь-якого напрямку у наш час є розвиток іншомовної комунікативної компетенції, тобто суми певних знань, умінь та навичок здійснення ефективної комунікації іноземною мовою, зокрема у професійних контекстах. Одним із професійних контекстів для лінгвістів та перекладачів є соціокультурний контекст, адже перекладачі та лінгвісти є медіаторами культур.

Звернення до цінностей та надбань людської культури передбачає “занурення” індивіда в конкретні культурно-історичні простори, і саме культурна медіація покликана вивести індивіда за межі його/її соціуму у світ глобальної культури та створити підґрунтя для ідентифікації індивідом себе у статусі активного суб’єкта культури. У цьому контексті й у розрізі професійної фахової лінгвістичної освіти сьогодення особливу цінність становлять соціокультурні функції культурної медіації, шляхи та методи її формування.

Реалізація комунікативного та міжкультурного принципів іншомовної підготовки можлива лише шляхом інкорпорації в освітній процес різноманітного автентичного, сучасного та релевантного інтересам цільових реципієнтів навчального матеріалу, що охоплює письмові тексти, аудіотексти, аудіовізуальний матеріал. Незважаючи на наявність широкого спектру готових потужних навчальних комплексів, якісна мовно-мовленнєва підготовка фахівців з філології та перекладачів зокрема передбачає залучення додаткових навчальних матеріалів “на вимогу часу”, що підлягають дидактизації та адаптуванню для реалізації ними конкретних навчальних цілей. Саме цими положеннями і зумовлюється **актуальність** запропонованої роботи.

Загальним питанням інтеграції аудіовізуальних матеріалів у освітній процес присвячені численні роботи Р. Арнхейма, Н.Ф. Бориско, М.В. Ляховицького, С.Ю. Ніколаєвої, О.Б. Тернопільського, С. Canning-Wilson, А.Е. Idris, А. Moser, В. Tomalin, S. Stempleski та багатьох інших дослідників у глобальному масштабі. Безпосередньо чимало робіт присвячено питанням дидактизації автентичних матеріалів, зокрема концептуальним підвалинам та критеріям вибору матеріалів (О. І. Жупаник, А. М. Климчук, О. Є. Мартиненко, М. Esa, D. Rodriguez Cemillan, A. J. Birnbaum тощо), а також практичним кейсам дидактизації окремих аудіовізуальних матеріалів пісенної творчості (М. Васич, М. Esa, E. Lehrner-te Lindert), зокрема творчості гурту Rammstein (К. Laganovska, Т. Lornsen, М. Mtchedlidze, Т. Reichart, V. Stanić).

Об'єктом дослідження є лінгвальний (текстовий та аудіальний) та візуальний (відео-) матеріал сучасного німецькомовного пісенного дискурсу, а саме – продукти творчості гуртів Rammstein та Till Lindemann; предметом – його дидактичний потенціал для фахової підготовки лінгвістів та перекладачів з німецької мови.

Метою наукової роботи є дослідження теоретичних та практичних засад дидактизації іншомовного текстового, аудіо- та відеоматеріалів в контексті мовно-мовленнєвої та соціокультурної підготовки філологів і перекладачів.

Матеріали та методи дослідження

Серед методів дослідження, що використовувались при написанні цієї роботи: бібліо-семантичний метод для вивчення та узагальнення теоретичного досвіду з питань дидактизації, зокрема пісенної творчості, спостереження за живим педагогічним процесом у динаміці та пробне навчання (застосування теоретичних положень на практиці), методи машинної обробки даних та статистичні методи.

Обговорення

Сучасне глобальне суспільство крокує величезними й впевненими кроками дигіталізації, у зв'язку із чим розширюються й колись обмежені можливості педагога. Сьогодні ІКТ є невід'ємною частиною організації та реалізації освітнього процесу. Зокрема арсенал можливостей ІКТ розширює можливості залучення додаткових сучасних автентичних матеріалів для формування в осіб, що навчаються, більш чіткого уявлення про іноземну мову. Своєргово залучені додаткові навчальні матеріали мають бути належним чином дидактизовані, тобто опрацьовані та доповнені самим педагогом для реалізації ними поставлених навчальних цілей.

Термін «дидактизація» є похідним від терміну давньогрецького походження «дидактика» (двн.-гр. διδακτικός – той, хто навчає). Дидактикою називають галузь педагогіки, спрямовану на вивчення і розкриття теоретичних основ організації процесу навчання, а також на пошук і розроблення нових принципів, стратегій, методик, технологій і систем навчання (Бойченко, 2013: 7). При цьому важливо розуміти фактичні відмінності між педагогікою та дидактикою: педагогіка фокусується на теоретико-практичних аспектах виховання та освіти, а дидактика спеціалізується саме на змісті того, чого навчають і чому навчають.

В. Штангль у своєму «Онлайн лексиконі психології та педагогіки» пропонує розуміти під дидактизацією визначення цілей навчання, розробку тем для навчальних блоків та їхнє структурування. Дидактизація має місце у навчальному процесі кожного разу, коли він передбачає розробку методичних підвалин в рамках дидактики (Stangl, 2023), тобто із фокусом на ключові аспекти дидактики: хто, що, від кого, коли, з ким, де, як, чому і для чого повинен навчати (Jank, Meyer, 2002: 16). У рамках цього дослідження під дидактизацією ми пропонуємо розуміти підбір та подальшу розробку (опрацювання) педагогом автентичних іншомовних матеріалів з метою зробити їх придатними для ефективного навчання, зокрема забезпечення ефективного трансферу їхнього змісту кінцевим споживачам.

Сучасні дидактико-методичні принципи організації навчання іноземним мовам демонструють валідність для підготовки широкого кола лінгвістів (як філологів, так і перекладачів). Спирання на ці принципи в процесі дидактизації додаткових навчальних матеріалів сприятиме розвитку базових компетенцій, мотивацій, здібностей, ставлень, розширенню знань та досвіду, необхідних для формування стартової професійної компетентності філолога-перекладача.

Розглядаючи компетентність мультидименціонально, як таку, що охоплює такі виміри, як «знання, навички, здібності, ставлення та мотивація, а також вольові (наміри, готовність) й соціальні аспекти, а також досвід і конкретні дії» (Caspari et al., 2008: 166), ми дотримуємося думки, що розвиток перекладацької компетентності як здатності сприймати та відтворювати іншомовні тексти з певними прагматичними ефектами передусім базується на розвитку мовленнєвих компетенцій: аудіюванні, говорінні, читанні та письмі.

Автентичні аудіовізуальні матеріали мають низку переваг у контексті навчання філологів та перекладачів. По-перше, вони апелюють одразу до декількох органів сприйняття, що максимізує обсяги та комплексність інформативного впливу. По-друге, вони максимально наближені до комунікативної реальності та мають високий ступінь мультимодальності, тобто концентрують мовні, білімовні (паралінгвістичні) та позамовні засоби формування та трансферу смислів, що є надзвичайно важливим для формування низки аспектів професійної компетенції лінгвістів. По-третє, рівень професійної лінгвістичної освіти вимагає використовувати відповідно високий рівень складності мовного матеріалу у порівнянні з початковим та середнім етапами іншомовного навчання. На наш погляд, автентичний аудіовізуальний матеріал пісенного дискурсу сучасності здатний задовольнити цю вимогу.

Звернімо увагу на існуючі у сучасній дидактиці рекомендації щодо критеріїв відбору аудіовізуальних матеріалів, як таких що становлять собою комплекс аудіотекстових та відеоматеріалів. На думку іспанської методистки та тренерки Гете-Інституту Д. Родрігез Семіан, при виборі пісенного матеріалу для школярів треба зважати на те, що пісні мають: бути веселими та мотивувати; тематично “імпонувати” учням; тематично та змістово відповідати віку учнів та їхньому мовному рівню; демонструвати чітке мовлення, відповідний ритм та не бути задовгими; бути із приспівом; містити країнознавчі елементи; за потреби бути використаними для спеціальних завдань (Rodriguez Semillan). При цьому одразу відзначимо, що не всі з запропонованих критеріїв можна вважати релевантними при відборі матеріалу для професійної підготовки лінгвістів-перекладачів.

По-перше, зважаючи на те, що пісні є автентичним матеріалом, а отже фрагментом “живої лінгвокультури” та віддзеркаленням колективного й індивідуального життєвого досвіду, вони не завжди є веселими, мотивуючими та мають змістово імпонувати, ба навіть, – як у випадку із творчими доробками Rammstein та Till Lindemann, – можуть шокувати, провокувати, стимулювати до глибоких роздумів та переосмислення, а разом знайомити з жанровою варіативністю та гетерогенністю сучасного музичного мистецтва Німеччини, яке проголошено вільним статтею 5 “Основного закону” (Art. 5 Absatz 3 Satz 1). По-друге, вимога чіткості мовлення порушує критерій автентичності вимови, згідно якого швидкий темп, наявність певного акценту, опускання ненаголошених звуків, асимілятивні впливи – це все характеризує автентичний іншомовний аудіоматеріал.

У одному зі своїх досліджень Мартиненко О. Є. аналізує доробки різних учених, на базі чого виокремлює основні та допоміжні критерії відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів, якими зокрема є пісні. До основних критеріїв відбору аудіотекстів, тобто таких, недотримання яких ускладнює, заважає чи унеможливує процес сприйняття аудіоповідомлень майбутніми перекладачами, вона враховує критерій автентичності (структурної, лексико-фразеологічної, граматичної й функціональної), відповідності програмним вимогам щодо рівня володіння іноземною мовою, критерій жанрової співвіднесеності аудіотекстів з вимогами робочої навчальної

програми. Допоміжними ж критеріями відбору аудіотекстів для майбутніх перекладачів дослідниця вважає критерії новизни і мотиваційної цінності, доступності джерела в мережі “Інтернет”, культурологічної автентичності аудіоповідомлень, урахування фонетичних й акустичних особливостей аудіотексту, реактивної автентичності аудіотекстів (Мартиненко, 2016: 41-42).

Адаптуючи пропонований підхід до потреб цього дослідження, можемо сказати, що критерій жанрової співвіднесеності аудіотекстів з вимогами робочої навчальної програми варто було б замінити на критерій тематичної або змістової співвіднесеності з вимогами робочої навчальної програми, що зокрема б зберігало загальну вимогу до використання текстів різних жанрів. Крім того, в контексті використання аудіовізуальних продуктів пісенного дискурсу критерії культурологічної та реактивної (тобто настрої, тон, ставлення мовця) автентичності виходять на перший план, адже вони детермінують лінгвокраїнознавчі та комунікативні аспекти матеріалу, що підлягає дидактизації.

Аналізуючи критерії відбору англомовних друкованих та аудіовізуальних матеріалів, дослідниця О. І. Жупаник зараховує до них такі: відповідність матеріалів навчальній меті та темі заняття; функціональність матеріалу; жанрова приналежність; відповідність соціокультурним нормам (правдиве відображення статевих ролей, шанобливий показ різних віросповідань, відсутність політичної упередженості, расизму тощо); наявність у мовців акцентів, особливостей вимови; спосіб презентації; вік та мовний рівень здобувачів освіти тощо (Жупаник, 2022: 72). Вивчаючи творчість Rammstein та Till Lindemann як сталих продуцентів музичного ринку Німеччини за останні 20 років, що не втрачають попит, а тому є у край репрезентативними у лінгвокультурному вимірі, зазначимо її особливу провокативність та час від часу жорсткий відхід від відповідності соціальним нормам, що вимагає нетрадиційних способів презентації. На нашу думку, майбутні перекладачі та германісти мають вчитися належним чином реагувати та транслювати різноманітні форми культурного самовираження, що не зазнають тиску урядової цензури чи пресингу з боку недержавних акторів у Німеччині.

При відборі аудіовізуальних матеріалів А. М. Климчук вважає за потрібне враховувати такі критерії: узгодженість (початок, кінець); тривалість: 1-2 хвилини для рівня A1 / A2, 3-4 хвилини для рівня B1 / B2; кількість дійових осіб: для рівнів A1 / A2 не повинна перевищувати 2 дійових осіб (або голос за кадром та 2 особи), B1 / B2 може бути 3-5, але не більше; чітка дефініція ситуації, дійових осіб, об'єктів: сприйняття мовлення ускладнюється, коли контекст незрозумілий; структуризація: важливий хронологічний порядок висвітлення подій, чітко окреслені окремі частини аудіовізуального матеріалу та його дійові особи; відповідність рівню володіння мовою студентів; обізнаність студентів в темі та вокабулярі, що продемонстрований у відео (Климчук, 2018: 72). У випадку творчості Rammstein та Till Lindemann важко говорити про чітке окреслення ситуацій та структурацію як аудіальних, так і аудіовізуальних продуктів, оскільки вони вражають своєю комплексністю та неординарністю подачі ідей, вони просякнуті символізмом, алюзіями та імпліцитними смислами. Крім того, не зовсім коректною вважаємо останню вимогу до обізнаності в темі та вокабулярі, адже вона є скоріш метою використання навчання матеріалів, аніж її передумовою.

Зважаючи на особливості предметних та непередметних компетенцій, які потрібно розвивати у майбутніх філологів-перекладачів, пропонуємо при виборі автентичного аудіовізуального матеріалу пісенного дискурсу з метою подальшої дидактизації керуватися такими принципами:

1) пісня та/або відеокліп мають чітко експлікувати потенціал для дидактизації з метою розвитку ключових компетенцій. До прикладу, центральним мовним феноменом композиції Frau & Mann є різночастиномовні антоніми, що може бути використано для тренування рецептивно-репродуктивних навичок у рамках розвитку мовної та мовленнєвої компетенції, аудіовізуальний продукт Knebel акцентує проблему експлуатації природи людиною, тож може бути використаний для

тематичного обговорення (мовленнєва компетенція) або проєктного навчання (інформаційно-аналітична та технічна компетенції), а от відеокліп на композицію Deutschland є ретроспективною у різні історичні епохи Німеччини, а отже виявляє лінгвокраїнознавчу цінність до розвитку культурної компетенції;

2) пісні та/або супроводжувальний візуальний ряд мають тематично корелювати із навчальною програмою, тобто слугувати “якорями” для засвоєння певних тем іноземною мовою;

3) аудіовізуальний матеріал має відповідати віковим очікуванням реципієнтів. Так, до прикладу, зважаючи на свою провокативність та загальновизнану “кричущість”, творчість Rammstein та Till Lindemann абсолютно не підходить до інкорпорації до шкільної освіти; на нашу думку, вона частково може бути використана у рамках іншомовної підготовки підлітків, і частково або повноцінно (відповідно до рівня сенсibilізації навчальної групи) у контексті навчання дорослих;

4) пісенний матеріал має корелювати з мовним рівнем осіб, що навчаються. Для часткового визначення цієї відповідності рекомендуємо скористатися програмним інструментом Language Level Evaluator Deutsch (LLE Deutsch) від видавництва Klett (L-Pub. Language Level Evaluator, 2023). За допомогою нейромережевого підходу до побудови інтелектуальної системи аналізу текстів інструмент дозволяє перевірити рівень лексичної складності тексту та співвіднести лексику із рівнями, пропонованими Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (CEFR) (Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2020: 36-40), та подати статистику у відсотках. До прикладу, в рамках цього дослідження результати дистрибуції свідчать про те, що 50-85% лексики текстів пісень належить до рівнів A1-A2. І хоча розробники програмного продукту акцентують на тому, що функція співвіднесення тексту з конкретним мовним рівнем за CEFR в цілому ще в розробці, отримані дані свідчать про потенціал дидактизації аудіовізуальних матеріалів пісенної творчості досліджуваних гуртів, починаючи з рівня A2.

При цьому дуже важливим в контексті дидактизації залишається сама роль викладача, що її планує та імплементує. На цьому етапі ми погоджуємося з окремими положеннями щодо особливостей роботи з автентичними матеріалами, які пропонує дослідниця О. Жупаник (Жупаник, 2022: 72). Так, у контексті фахової підготовки філологів-перекладачів ми погоджуємося, із тим, що робота потребує детального та завчасного самостійного ознайомлення викладача з попередньо підібраним матеріалом, поетапності роботи з текстом та відео (дотримання дотекстового, текстового і післятекстового етапів), а також підтримки якісного зворотного зв'язку від здобувачів освіти.

З урахуванням досвіду інших дидактів, у цій роботі ми зупинимося на дидактизації аудіовізуального матеріалу з метою тренування базових видів мовленнєвої діяльності, тобто аудіювання, читання, усного та писемного мовлення.

При роботі з аудіовізуальним матеріалом відбувається комплексне залучення сенсорної системи. На етапі перед аудіюванням або первинним відеопереглядом кліпу завдання викладача полягає у активізації мовних та тематичних знань здобувача освіти, підготовка до сприйняття та засвоєння нових, а також мотивування та заохочення. Розглянемо варіанти завдань для цього етапу на прикладі композиції та відеокліпу Deutschland.

Активізацію фонових знань та попереднього досвіду здобувачів освіти, що є мотиваційними каталізаторами навчального процесу, можна здійснити, запропонувавши:

1) короткі дискусії чи бліц-опитування щодо улюблених музичних виконавців, музичних жанрів та напрямків, репрезентативності Німеччини на світовій музичній арені, історії та творчості гуртів Rammstein та Till Lindemann;

2) побудувати асоціограму за наданим ключовим словом (у нашому випадку – назвою композиції Deutschland);

3) зробити припущення щодо змісту композиції на основі назви композиції, перших декількох рядків тексту, промовідео. Особливо цікавим видається останнє, оскільки, як відомо, саме тридцятип'ятисекундне промовідео Deutschland (Текст пісні гурту Rammstein «Deutschland». Веб-ресурс GOODSONGS.COM.UA. 2023), у якому зображений момент страти музикантів в образах єврейських в'язнів нацистського концтабору, спровокувало потужну реакцію серед політиків та громадськості Німеччини (наприклад, (Bild.de, 2019) та (Deutschlandfunkkultur.de, 2019)), що одразу звинуватили гурт у антисемітизмі;

4) роботу з лексичним матеріалом, зокрема познайомити з новою лексикою та ідіомами, що можуть викликати складнощі для глобального розуміння тексту.

Під час аудіювання або відеоперегляду здобувачам освіти можна запропонувати:

1) відмітити збіги між текстом (і візуальним рядом) й елементами попередньої укладеної асоціограми;

2) заповнити текст із пропусками (до прикладу, наша власна розробка у рамках цього дослідження (Мартиненко С. С., worksheet.digital, 2023) фокусує увагу здобувачів освіти на таких явищах, як повтори, антоніми та гра слів);

3) відкоригувати невірну інформацію в тексті, попередньо внесenu викладачем (наприклад, зайві слова, некоректні словоформи тощо);

4) організувати в правильній послідовності розрізнені сегменти тексту;

5) занотувати окремі дані або слова-асоціати (наприклад, завдання може мати таке формулювання: Im Text gibt es viele Referenzen zur Geschichte Deutschlands. Hören Sie das Lied und notieren Sie sich alle Wörter oder Phrasen, die als solche Verweise dienen könnten);

6) зіставити скріншоти з відеокліпу з рядками тексту.

Здійснивши кількаразове прослуховування та/або відеоперегляд, розібравши основні мовні та змістові складнощі, майбутні перекладачі можуть попрактикувати перекладацьке аудіювання, у рамках якого однаковою мірою активно задіюються дві мови, а також відбувається тренування «вмикати» механізм перемикавання з іноземної мови на рідну й навпаки (Рябуха та ін., 2017: 140). Більшості пісень, що обираються з дидактичними цілями, притаманні більш-менш помірний темп у порівнянні з живим усним мовленням, наявність пауз у мовленні, повторів. Ці фактори сигналізують про їхню валідність для використання в якості тренувального матеріалу для здійснення усного перекладу, особливо на початкових етапах.

Меншою мірою, ніж аудіювання чи інші види мовленнєвої діяльності, аудіовізуальний матеріал дозволяє тренувати читання, проте і це можливо, зокрема із акцентом на розвиток лексичних та граматичних субкомпетенцій – важливих елементів здійснення ефективної продуктивної мовленнєвої діяльності:

1) відтворити текст із візуалізованими пропусками, що передбачають підбір іншомовних лексичних одиниць за запропонованими зображеннями та/або розробити такі тексти для своїх однокласників;

2) детермінувати ключові слова та дати їхнє визначення;

3) укласти глосарій тематичної лексики (наприклад: Schreiben Sie aus dem Text des Liedes “Radio” den Wortschatz zum Thema “Informationswahrnehmung”);

4) ідентифікувати в тексті певні граматичні явища (наприклад: Im Text des Liedes “Was ich liebe” finden Sie vier Typen von Nebensätze. Welche Konjunktionen verbinden die Sätze? Können Sie ein konjunktionloses Satzgefüge identifizieren? Wie werden die Satzteile verbunden?);

5) здійснити лексичне чи граматичне перефразування (наприклад, через парафразу, запропонувати синоніми/антоніми чи викласти текст із використанням інших часових форми дієслова, наприклад: Welche grammatischen Formen der Verben gestalten die Texte der Lieder “Steh auf” und “Hallomann”? Formulieren Sie einen der Texte, indem Sie andere Befehlsformen gebrauchen);

6) виправити помилки у тексті / створити текст з помилками для навчальних цілей;

7) знайти у тексті відповіді на попередньо сформульовані запитання (наприклад, запитання до змісту композиції “Allesfresser”: Welches Problem hat der Autor? Was nennt er aber sein Dilemma? Welche Fleischsorten bevorzugt der Mann? Ist er etwas außer Fleisch?);

8) доповнити пунктуацію в тексті;

9) запропонувати власну назву пісні, виходячи з її змісту.

Окремо зазначимо, що в контексті фахової підготовки перекладачів читання є компонентом здійснення низки видів перекладацької діяльності. На нашу думку, тактичним доповненням до низки попередньо описаних вправ, можуть стати завдання:

1) виконати усний переклад з аркуша або усний переклад субтитрів;

2) виконати семантичний переклад тексту;

3) порівняти два чи більше переклади з оригіналом, запропонувати корективи.

Найширшим полем для тренування усних комунікативних умінь є дискусії та презентації індивідуальних чи групових проєктів із подальшим обговоренням. У якості комунікативних завдань для опрацювання автентичних аудіовізуальних матеріалів можна запропонувати:

1) обговорення змісту композиції та зіставлення почутого й побаченого (наскільки візуальний ряд відповідає вербальному, що спільного та відмінного);

2) обговорення власних вражень від почутого й побаченого;

3) обговорення інспіраційних стимулів до створення композиції та відеокліпу, глобальних тем для дискусії.

Для філологів та перекладачів діалогічні вміння є надзвичайно важливим й професійним засобом соціальної взаємодії. Для тих й інших важливо вміти самим ініціювати розмову, коректно й швидко реагувати на ініціативні репліки, підтримувати тематичний контакт зі співрозмовником через реактивно-ситуативні репліки тощо. Тому при роботі з аудіовізуальними продуктами пісенної творчості ми пропонуємо:

1) розігрування діалогів різних типів на одну з тем за мотивами й з використанням лексики або граматичних конструкцій з тексту пісні;

2) підготовку та розігрування (або відеозапис) інтерв'ю з автором/виконавцем пісні;

3) рольову гру “Фани та критики”, де кожен може доєднатися до одного з таборів та потренуватися у публічному діалозі аргументувати свою позицію.

У прагненні до розвитку іншомовних навичок письма за матеріалами аудіовізуальних продуктів пісенної творчості, викладач, навмисно чи мимохідь, активізує не лише критичне, а й креативне мислення здобувачів професійної філологічної освіти. Зокрема для закріплення інформації, отриманої на попередніх етапах опрацювання аудіовізуальних матеріалів, та з метою вивільнення індивідуального творчого потенціалу осіб, що навчаються, студентам можуть бути запропоновані такі завдання:

1) написання листа головному герою чи виконавцю пісні;

2) написання відгука чи рецензії на відеокліп від особи з протилежною позицією;

3) написання собі листа у майбутнє з описом своїх поточних вражень від знайомства з продуктом творчості гурту Rammstein чи Till Lindemann.

Підсумовуючи основні напрями реалізації дидактичного потенціалу автентичних аудіовізуальних матеріалів з позицій розвитку окремих видів мовленнєвої діяльності, зазначимо, що ці матеріали є надзвичайно валідними для втілення індивідуальної моделі навчання ВАК (Єгорова, Біла, 2018: 210), що орієнтується на психотипи здобувачів іншомовної освіти.

Висновки та перспективи

Одним з фундаментальних концептів сучасного педагогічного дискурсу є концепт дидактики. Саме вона обґрунтовує зміст, цілі, форми, методи навчання, каталізує якісні трансформації, тобто слугує таким собі *perpetuum mobile* педагогіки в

цілому. Похідний термін “дидактизація” реферує до особливого способу обробки автентичного мовного матеріалу з метою зробити його валідним для використання у навчальному процесі.

У контексті фахової підготовки лінгвістів і перекладачів релевантними критеріями мають бути такі: чіткий потенціал для дидактизації з метою розвитку ключових компетенцій, кореляція з навчальною програмою (темами, що вивчаються), відповідність віковим очікуванням та мовному рівню реципієнтів.

Дидактизація аудіовізуальних продуктів творчості гуртів Rammstein чи Till Lindemann може здійснюватися з фокусом на певне мовне явище, тобто розроблені вправи виконуватимуть інтенсифікаційну або закріплювальну функцію, або ж акцентувати відпрацювання навиків за певним типом мовленнєвої діяльності. У дійсності ж ці обидва підходи є взаємодоповнюючими та нерідко перетинаються. Творчість сучасних виконавців типу Rammstein чи Till Lindemann, що здобула світове визнання, мотивує, актуалізує інтеркультурний діалог, має комунікативний “заряд”, є автентичною, інтегрує до лінгвокультури, мова якої вивчається, та придатна до використання в рамках німецькомовних, зокрема перекладацьких, дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бойченко, 2013 – *Бойченко В.В.* Дидактичні системи у вищій освіті : навч. посіб. В. В. Бойченко. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 121 с.
- Жупаник, 2022 – *Жупаник О.* Ефективність та особливості застосування автентичних матеріалів, спрямованих на розвиток навичок слухового сприймання на заняттях з англійської мови. Проблеми підготовки сучасного вчителя, 2022. 1(25). С. 67-74.
- Климчук, 2018 – *Климчук А. М.* Особливості застосування аудіовізуальних технологій у професійній діяльності майбутніх учителів іноземних мов (на прикладі французької мови). Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки, 2018. Випуск 4 (95). С. 71-75.
- Мартиненко, 2016 – *Мартиненко О.С.* Критерії відбору аудіотекстів для навчання майбутніх перекладачів англійської мови в умовах заочної форми навчання. Іноземні мови, 2016. №2(86). С. 40-47.
- Мартиненко, 2023 – *Мартиненко С. С.* Експериментальна розробка тексту з пропусками на прикладі композиції Deutschland гурту Rammstein. URL: <https://worksheet.digital/present/work/b1d689bb-7d47-4725-a268-62ed8eb43c64> (дата доступу: 16.10.2023).
- Рябуха, Зіненко, Гостіщева, 2017 – *Рябуха Т., Зіненко Н., Гостіщева Н.* Формування аудитивної компетенції майбутніх перекладачів під час навчання усного послідовного перекладу. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка, 2017. № 2. С. 137-143.
- Текст пісні гурту Rammstein «Deutschland». Веб-ресурс GOODSONGS.COM.UA. 2023. URL: https://goodsongs.com.ua/song162301_rammstein_deutschland.html (дата доступу: 16.10.2023).
- Текст пісні гурту Rammstein «Radio». Веб-ресурс GOODSONGS.COM.UA. 2023. URL: https://goodsongs.com.ua/song162302_rammstein_radio.html (дата доступу: 16.10.2023).
- Art. 5 Absatz 3 Satz 1. Grundgesetz. URL: <https://dejure.org/gesetze/GG/5.html> (дата доступу: 16.10.2023).
- Caspari, Grünwald, Hu, Küster, Nold, Vollmer, Zydatiŕ, 2008 – *Caspari D., Grünwald A., Hu A., Küster L., Nold G., Vollmer H. J., Zydatiŕ W.* Kompetenzorientierung, Bildungsstandards und fremdsprachliches Lernen – Herausforderungen an die Fremdsprachenforschung. Positionspapier von Vorstand und Beirat der DGFF. Zeitschrift für Fremdsprachenforschung, 2008. Band 19, Heft 2/2008. S. 163–186.

- Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume. Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2020. URL: www.coe.int/lang-cefr (дата доступу: 16.10.2023).
- Darf man die Nazi-zeit für pr benutzen? Rammstein schockt mit KZ-Video. Historiker, Politiker und jüdische Verbände reagieren empört. 2019. URL: <https://www.bild.de/unterhaltung/leute/leute/rammstein-schockt-mit-kz-video-darf-man-die-nazi-zeit-fuer-pr-benutzen-60907904.bild.html> (дата доступу: 16.10.2023).
- Jank, Meyer, 2002 – *Jank W., Meyer H.* Didaktische Modelle. (5. voll. überbearb. Aufl.). Berlin: Cornelsen Scriptor Verlag, 2002. 399 S.
- L-Pub. Language Level Evaluator, 2023. URL: <https://l-pub.com/language-level-evaluator/?lang=de> (дата доступу: 16.10.2023).
- Rammstein provoziert auf Youtube. „Aufmerksamkeit kriegen, um danach zurückzurudern“: Jonas Engelmann im Gespräch mit Max Opperl. 2019. URL: <https://www.deutschlandfunkkultur.de/rammstein-provoziert-auf-youtube-aufmerksamkeit-kriegen-um-100.html> (дата доступу: 16.10.2023).
- Rodriguez Cemillan – *Rodriguez Cemillan D.* (Rock)Musik im Fremdsprachenunterricht. URL: <http://www.manfred-huth.de/fbr/unterricht/sek/lola.html> (дата доступу: 16.10.2023).
- Stangl, 2023 – *Stangl W.* Didaktisierung – Online Lexikon für Psychologie & Pädagogik, 2023. URL: <https://lexikon.stangl.eu/4458/didaktisierung> (дата доступу: 16.10.2023).

REFERENCES

- Boichenko, 2013 – *Boichenko V.V.* Didactic systems in higher education: teaching. manual V. V. Boychenko. Uman: PP Zhovtyy O. O., 2013. 121 p. [in Ukrainian]
- Zhupanyk, 2022 – *Zhupanyk O.* Effectiveness and features of using authentic materials aimed at developing listening comprehension skills in English classes. Problems of modern teacher training, 2022. 1(25). С. 67-74. [in Ukrainian]
- Klymchuk, 2018 – *Klymchuk A. M.* Peculiarities of the use of audiovisual technologies in the professional activities of future teachers of foreign languages (on the example of the French language). Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University. Pedagogical sciences, 2018. Issue 4 (95). P. 71-75 [in Ukrainian].
- Martynenko, 2016 – *Martynenko O.Ie.* Criteria for the selection of audio texts for the training of future translators in English listening in the conditions of correspondence education. Foreign languages, 2016. No. 2(86). P. 40-47 [in Ukrainian].
- Martynenko, 2023 – *Martynenko S. S.* Experimental development of the text with skips on the example of the composition Deutschland by the band Rammstein. 2023. URL: <https://worksheet.digital/present/work/b1d689bb-7d47-4725-a268-62ed8eb43c64> (Accessed: 16.10.2023) [in German].
- Riabukha, Zinenko, Hostishcheva, 2017 – *Riabukha T., Zinenko N., Hostishcheva N.* Formation of auditory competence of future translators during training of oral sequential translation. Scientific Bulletin of the Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy, 2017. No. 2. P. 137-143 [in Ukrainian].
- Text of the Rammstein song “Deutschland”. Web resource Veb-resurs GOODSONGS.COM.UA. 2023. URL: https://goodsongs.com.ua/song162301_rammstein_deutschland.html (Accessed: 16.10.2023). [in German]
- Lyrics of Rammstein’s song “Radio”. Veb-resurs GOODSONGS.COM.UA. 2023. URL: https://goodsongs.com.ua/song162302_rammstein_radio.html (Accessed: 16.10.2023). [in German]
- Art. 5 Absatz 3 Satz 1. Grundgesetz. URL: <https://dejure.org/gesetze/GG/5.html> (Accessed: 16.10.2023). [in German]

- Caspari, Grünewald, Hu, Küster, Nold, Vollmer, Zydati, 2008 – *Caspari D., Grünewald A., Hu A., Kster L., Nold G., Vollmer H. J., Zydati W.* Kompetenzorientierung, Bildungsstandards und fremdsprachliches Lernen – Herausforderungen an die Fremdsprachenforschung. Positionspapier von Vorstand und Beirat der DGFF. Zeitschrift für Fremdsprachenforschung, 2008. Band 19, Heft 2/2008. S. 163–186. [in German]
- Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume. Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2020. URL: www.coe.int/lang-cefr (Accessed: 16.10.2023).
- Darf man die Nazi-Zeit für PR benutzen? Rammstein schockt mit KZ-Video. Historiker, Politiker und jüdische Verbände reagieren empört. 2019. URL: <https://www.bild.de/unterhaltung/leute/leute/rammstein-schockt-mit-kz-video-darf-man-die-nazi-zeit-fuer-pr-benutzen-60907904.bild.html> (Accessed: 16.10.2023). [in German]
- Jank, Meyer, 2002 – *Jank W., Meyer H.* Didaktische Modelle. (5. voll. berbearb. Aufl.). Berlin: Cornelsen Scriptor Verlag, 2002. 399 S. [in German]
- L-Pub. Language Level Evaluator, 2023. URL: <https://l-pub.com/language-level-evaluator/?lang=de> (Accessed: 16.10.2023). [in German]
- Rammstein provoziert auf Youtube. "Aufmerksamkeit kriegen, um danach zurckzurudern": Jonas Engelmann im Gespräch mit Max Oppel. 2019. URL: <https://www.deutschlandfunkkultur.de/rammstein-provoziert-auf-youtube-aufmerksamkeit-kriegen-um-100.html> (Accessed: 16.10.2023) [in German].
- Rodrguez Cemillan – *Rodrguez Cemillan D.* (Rock)Musik im Fremdsprachenunterricht. URL: <http://www.manfred-huth.de/fbr/unterricht/sek/lola.html> (Accessed: 16.10.2023) [in German].
- Stangl, 2023 – *Stangl W.* Didaktisierung – Online Lexikon für Psychologie & Pädagogik, 2023. URL: <https://lexikon.stangl.eu/4458/didaktisierung> (Accessed: 16.10.2023) [in German].

*Received 20 August, 2023
Accepted 10 September, 2023*